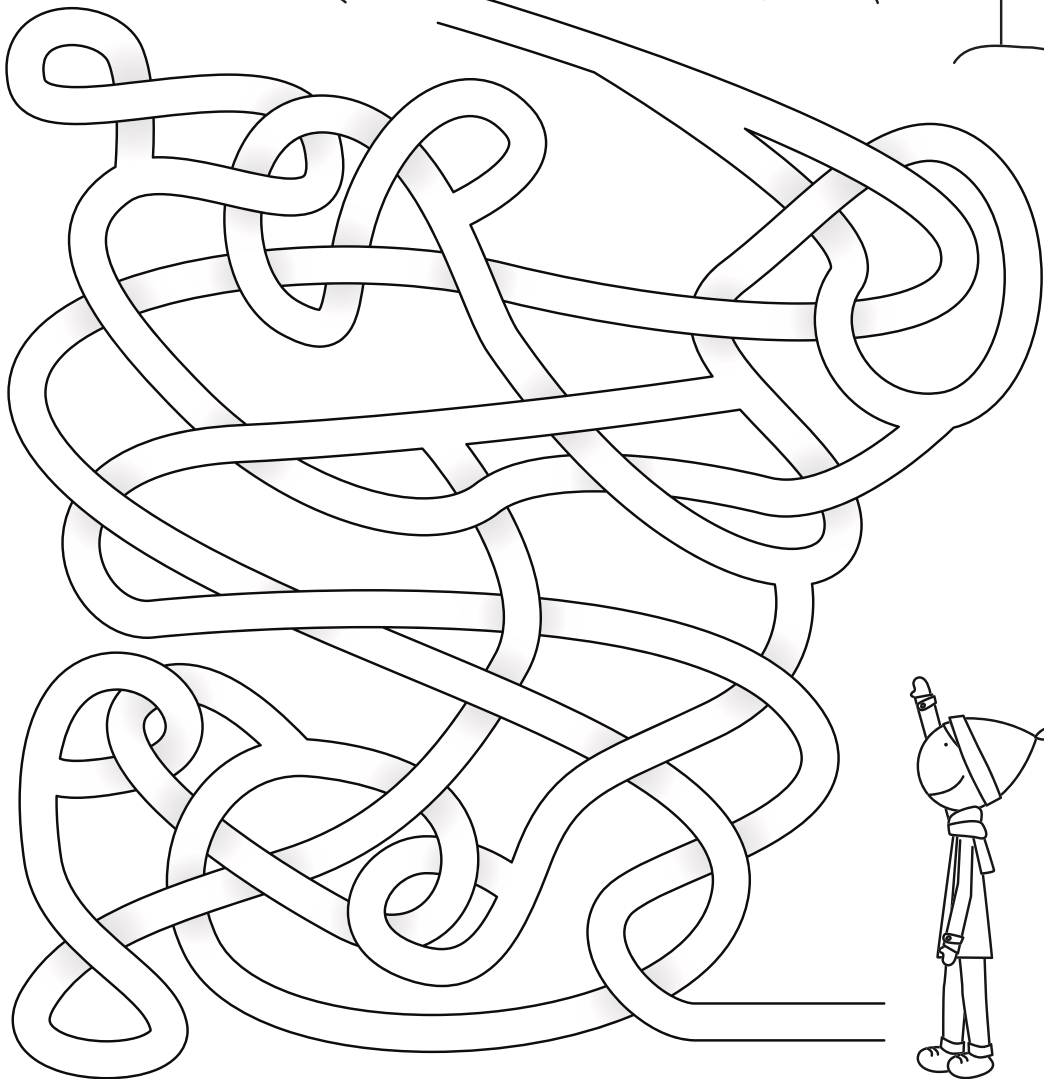

NASZE Przedszkole

Gazetka Przedszkola nr 106 w Łodzi • nr 27 • styczeń 2018

Szanowni Państwo,

wraz z rozpoczęciem Nowego Roku oddajemy w Państwa ręce kolejny numer gazetki pt.: "Nasze Przedszkole".

W odpowiedzi na liczne zmiany w prawie oświatowym dotyczące m.in. przepisów związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci, postanowiliśmy przybliżyć Rodzicom tę tematykę. Wiąże się ona z rozpoznawaniem i zaspokajaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci, wynikających np. ze szczególnych uzdolnień, niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, specyficznych trudności w uczeniu się bądź zaburzeń komunikacyjnych. Celem udzielanej pomocy jest wspieranie potencjału rozwojowego dziecka i stworzenie mu warunków do aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola. Są to niezwykle ważne kwestie zarówno z punktu widzenia Rodziców, jak i pedagogów.

Dzięki uprzejmości specjalistów współpracujących od lat z naszym przedszkolem, mogliśmy zamieścić w gazetce artykuły stworzone właśnie przez nich. Mogą zatem Państwo zapoznać się z refleksjami psychologa – Pani Anny Klincewicz-Lebiody; pedagoga – Pani Doroty Piątkowskiej (pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 6 w Łodzi) oraz logopedy – Pani Moniki Matyjaszczyk i nauczyciela dyplomowanego – Pani Barbary Lauby. Mamy nadzieję, że będzie to wiedza przydatna, skłaniająca do refleksji i wpływająca na indywidualny rozwój Państwa dzieci. Zachęcamy do lektury!

W Nowym Roku życzymy Państwu wielu sukcesów w życiu osobistym i zawodowym, spełnienia podjętych zamierzeń, pozytywnej realizacji planów i oczekiwań oraz troszkę więcej słońca i ciepła niż do tej pory...

Redakcja

Spis treści:

Mamo, Tato pobaw się ze mną – zabawy logopedyczne wspomagające rozwój mowy dziecka w wieku przedszkolnym, Monika Matyjaszczyk.....3

Mam dwie rączki małe do pracy doskonałe – terapia ręki, czyli w jakim celu i jak rozwijać małą motorykę u dzieci, Barbara Lauba.....6

Wygrać z dysleksją – ćwiczenia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania i pisania usprawniające ich zaburzone funkcje percepcyjno-motoryczne, Dorota Piątkowska.....10

Wszyscy gotowi? – pytania pomocne w ocenie gotowości szkolnej, Anna Klincewicz-Lebioda.....12

Jakie to proste! ...czyli nasze dzieci o życiu.....14

Redakcja:

Renata Czekalska
Małgorzata Cuper-Konwerska
Anna Piecusiak
Monika Matyjaszczyk
Ewelina Jatczak
Joanna Matczak
Katarzyna Bieńkiewicz

MAMO, TATO, POBAW SIĘ ZE MNA!

zabawy logopedyczne wspomagające rozwój mowy dziecka w wieku przedszkolnym

Mowa to porozumiewanie się za pomocą dźwięków; proces, w którym wyróżniamy: nadawanie mowy (mówienie), odbieranie mowy (rozumienie), wytwór mówienia i rozumienia (tekst).

Posługiwanie się mową nie jest czynnością wrodzoną jak ssanie, połykanie i oddychanie; mowa kształtuje się stopniowo pod wpływem wielu czynników, spośród których najważniejszym jest prawidłowo funkcjonujący słuch – dzięki niemu dziecko uczy się mowy od dorosłych.

ETAPY ROZWOJU MOWY

- I. okres melodii (0-12 miesięcy)
- II. okres wyrazu (1-2 lata)
- III. okres zdania (2-3 lata)
- IV. okres swoistej mowy dziecięcej (3-7 lat)

Jak rozwija się mowa?

I. Krzyk jako forma ćwiczeń oddechowych.

- Głuzenie (2-3 miesiąc życia) – nieświadome ćwiczenie narządów artykulacyjnych.
- Gaworzenie (6-7 miesiąc życia) – dźwięki zasłyszane z otoczenia, często powtarzane. To ćwiczenie narządów artykulacyjnych i słuchu. Dziecko aktywnie reaguje na mowę.
- 1 rok życia – dziecko dużo rozumie, spełnia proste polecenia. Pojawiają się pierwsze słowa: mama, tata, baba, papa itp.

II. Dziecko wymawia samogłoski: a, o, u, i, y, e, oraz spółgłoski: p, b, m, d, t, n, k, ś czasem ć. Pozostałe spółgłoski zastępuje innymi, o zbliżonym miejscu artykulacji, np. ciocia – tota, dzieci – deti. Upraszcza grupy spółgłoskowe, np. kwiaty – katy; kaczka – kaka. Wymawia tylko pierwsze sylaby lub końcówki wyrazu, np. miś – mi; nie ma – ma; pić – pi.

III. Dziecko powinno już wypowiadać głoski

wargowe: p, b, m, pi, bi, mi; wargowo – zębowe: f, w, fi, wi; środkowojęzykowe: ś, ź, ć, dź, ń, j, ki, gi; tylnojęzykowe: k, g, ch; przedniojęzykowo – zębowe: t, d, n, l. Głoski mogą być jeszcze niepełnowartościowe i bywają zastępowane przez inne, np. woda – łoda, fotel – chotel, samolot – molot.

IV. Około 4 roku życia powinny pojawić się głoski syczące s, z, c, dz. Nie powinno ich już wymawiać jako ś, ź, ć, dź. Około 4-5 roku życia pojawiają się głoski szumiące (sz, ż, cz, dż). Około 5 roku życia może pojawić się głoska r, choć jej opóźnienie nie musi być jeszcze niepokojące. Mowa dziecka jest jeszcze niedoskonała, głoski bywają poprzestawiane, upraszczane, pojawiają się nowotwory językowe, np. dzieci jedzą – dzieci jom, rozbierz mnie – rozeblj mnie.

Kiedy do logopedy?

- dziecko z opóźnieniem osiąga kolejny etap rozwoju mowy,
- ma 3 lata i posługuje się pojedynczymi wyrazami lub gestami,
- mówiąc, wsuwa język między zęby,
- pojawiają się wątpliwości, czy dobrze słyszy,
- występują niepokojące zmiany anatomiczne w budowie narządów mowy,
- nawykowo mówi przez nos,
- skończyło 4 lata i zamienia głoski dźwięczne na bezdźwięczne, np. dama-tama, gra – kra, wanna – fanna,
- w wieku 4 lat nie wymawia jeszcze wszystkich samogłosek (a, e, i, o, u, y),
- mówi nie płynnie, często „zacina się” powtarzając głoski, sylaby lub słowa, np. mamama, gggdzie.

Wady wymowy najczęściej występujące u dzieci w wieku przedszkolnym:

- **sygmatyzm/seplenienie** – nieprawidłowa wymowa głosek ś, ź, ć, dź, s, z, c, dz oraz sz, ż, cz, dż,
- **rotacyzm/ereranie** – nieprawidłowa wymowa głoski r,
- **kappacyzm, gammacyzm** – nieprawidłowa wymowa głosek k, g,
- **bezdźwięczność** (zamiana głosek dźwięcznych na bezdźwięczne, np: b – p, balon – palon; d – t, domek – tomek; w – f, worek – forek; g – k, guma – kuma; z – s, zamek – samek itp.
- **opóźniony rozwój mowy:**
  - dziecko słyszy dobrze, rozumie polecenia słowne, potrafi wymówić głoski, czasem sylaby, ale złożenie ich w słowo wypowiedzenie jest już bardzo trudne,
  - zakłócenie rozwoju funkcji mowy przejawia się poprzez: krótkotrwały (trwający najdłużej do 2-3 r. ż.) brak rozwoju mowy,
  - opóźnienie rozwoju mowy, które najdłużej trwa do 5 r. ż., po czym dalszy rozwój tej funkcji przebiega prawidłowo,
  - opóźnienie rozwoju mowy czynnej (ekspresji mowy), przy czym dzieci te około 3 - 4 r.ż. mówią już zdaniami i po ukończeniu 5 r.ż. mówią z pewnymi trudnościami, ale prawidłowo,
- **jąkanie** – dziecko robi przerwy w mówieniu. Wie, co chce powiedzieć ale nie może tego uczynić z powodu mimowolnego powtarzania, przeciągania lub blokowania głosek lub sylab.

PRZYCZYNY WAD WYMOWY

- nieprawidłowa budowa aparatu artykulatoryjnego, m. in. wady zgryzu, ubytki uzębienia,
- niedosłuch, zaburzenia słuchu fonemowego,
- nieprawidłowe wzorce mowy, brak bodźców,
- nieprawidłowe funkcjonowanie narządów artykulacyjnych,
- nieprawidłowy rozwój psychomotoryczny,
- uszkodzenia układu nerwowego, np. upośledzenie umysłowe.

Rola rodziców w rozwoju mowy

- dbanie o poprawną wymowę kierowaną do dziecka, nie „pieścimy się”,
- używanie prostych i krótkich zwrotów,
- mówienie powoli, nie spiesząc się,
- omawianie wszystkiego, co dzieje się wokół dziecka, np. na spacerze, zakupach, podczas zabawy,
- rozwijanie tego, co mówi dziecko dodając nowe słowa i zdania,
- nierozdrabnianie dziecku żadnych pokarmów – żucie to podstawowe ćwiczenie artykulacyjne,
- nieużywanie butelek ze smoczkiem oraz smoczka uspokajacza,
- niepoprawianie dziecka mówiąc „Powtórz ładniej” – powtórzmy za nie i zachęcamy do naśladowania,
- niezawstydzanie dziecka przed innymi ludźmi,
- odpowiadanie na każde pytanie dziecka,
- śpiewanie z dzieckiem,
- jeśli dzieje się coś niepokojącego zgłoszenie się do specjalisty,
- wykonywanie zabaw językowych.

DOMOWE ZABAWY LOGOPEDYCZNE

Policzki

Myjnia – pocieramy policzki myjką, aż staną się zaróżowione.

Balon – nadymamy policzki powietrzem i przesuwamy je z policzka do policzka.

Balon wodny – nadymamy policzki powietrzem z odrobiną wody nabranej przez słomkę. Przesuwamy wodę z policzka do policzka.

Masaż policzków – wkładamy palec wskazujący i środkowy w policzek od wewnątrz i masujemy. Potem dziecko naciska policzkiem na palec.

Język

Szufladka – wysuwamy prosty język z jamy ustnej i utrzymujemy go przez 5-10sek.

Posypka – wysypujemy posypkę na talerzyk i zbieramy czubkiem języka. Język musi być prosty i sztywny. Zbiera tylko jego czubek.

Chrupki – umieszczamy chrupka na wykałaczce, którą układamy poziomo między lekko rozchyłonymi ustami. Przesuwamy chrupka prawa-lewa.

Chrupki 2 – umieszczamy chrupka na wykałaczce, która układamy pionowo na otwartych wargach. Przesuwamy chrupka językiem góra-dół.

Malowanie – język maluje policzki.

Siłacz – umieszczamy słomkę prosto na języku i unosimy go za górne zęby przytrzymując ją.

Żyrafa – przyklejamy chrupka za górnymi zębami, a język unosimy do chrupka. Usta otwarte. Trzymamy językiem chrupka jak najdłużej się da.

Glonojad – zasysamy język do podniebienia i przytrzymujemy ok. 10 sek.

Supelek – umieszczamy kawałek nitki dentystrycznej z supelkiem za górnymi zębami. Dziecko utrzymuje język w górze dotykając supelka.

Oddychanie

Lusterko – umieszczamy lusterko pod nosem dziecka. Czekamy, aż na powierzchni wytworzy się mgiełka.

Wiatr – na lusterku umieszczamy kawałek kartki. Umieszczamy je pod nosem dziecka. Dziecko dmucha przez nos na kartkę, aby paperek się przesunął lub spadł z lusterka.

Usta

Siłacze – przytrzymujemy kartkę papieru ściśniętymi ustami z jednej strony. Dziecko trzyma z drugiej. Ciągniemy kartkę. Wygrywa osoba, która wyrwie kartkę z ust przeciwnika.

Krokodyl – ściskamy wargi razem i pozwalamy im wystrzelić.

Masaż ust – pocieramy wargi, które są złączone.

Orkiestra – gramy na flecie, harmonijce lub gwizdku. Usta mocno okalają ustnik.

Mięsień okrężny warg

Dzióbek – układamy usta w dzióbek, trzymamy kilka sekund i rozluźniamy. Na dzióbek zakładamy gumkę i pilnujemy by nie spadła.

Całuski – smarujemy usta pomadką lub nutellą, miodem i odciskamy dzióbki na kartce.

Bańki – puszcza banki mówiąc hu hu hu.

Wiatraczek – dmuchamy na wiatraczek. Język samoczynnie cofa się do tyłu.

Słomki – przenosimy za pomocą słomki drobne, lekkie elementy, np. konfetti.

Woda – pijemy wszystkie napoje przez słomkę. Pijemy małymi łyżkami i przepłukujemy usta. Dopiero później połykamy.

Burza – dmuchamy przez słomkę do szklanki z wodą. Tworzymy bąbelki.

Wargi

Żabka-królik – rozciągamy usta do uśmiechu i ściągamy w dzióbek.

Masaż ust – robimy dzióbek i rozciągamy usta dwoma palcami wskazującymi.

Misie Haribo – przesuwamy żelki pomiędzy wargami a zębami robiąc koła.

Karuzela – nabieramy powietrze do przedsionka między zębami, wargami i przesuwamy je tworząc koła.

MAM DWIE RĄCZKI MAŁE DO PRACY DOSKONAŁE

Terapia ręki – w jakim celu i jak rozwijać małą motorykę u dzieci

"Buszując" po Internecie trafiłam na artykuł pt. "Jak mózg widzi nasze ciało?". Zaskoczył mnie widok modelu człowieka obrazujący wyobrażenie naszego mózgu o tym, jak wyglądamy.

Proporcje nie są w stosunku 1:1 do tego, co widzimy w lustrze. To, co się rzuca na pierwszy rzut oka, to dysproporcja. Przerośnięte dłonie oraz twarz wiążą się z tym, że te strefy są bardzo wrażliwe na dotyk i bardzo „zręczne” w kwestiach ruchowych. Wyraźnie widać, że ręce są naszym głównym i niezwykle wyspecjalizowanym narządem manipulacji i tworzenia, który odpowiedzialny jest za ogromną ilość funkcji. Tak wysoki poziom specjalizacji rąk sprawia, że to w głównej mierze ich sprawność decyduje o poziomie funkcjonowania człowieka.

Tym, co czyni nasze ręce i dłonie tak wyjątkowymi, jest rozwój kory mózgowej oraz skomplikowany mechanizm nerwowy. Właśnie dzięki niemu możemy zapoczątkować ruch, kontrolować jego trwanie, koordynować z inną aktywnością i płynnie zakończyć. Obszar kory mózgowej odpowiedzialny za działanie kończyn górnych, a przede wszystkim – dłoni, kciuków i palców, ma zadziwiająco dużą powierzchnię w stosunku do pozostałych obszarów kory mózgowej. To pozwala nam uzmysłowić sobie, jak ogromne znaczenie funkcjonalne mają dla naszego życia dłonie i ręce.

Polecam ciekawy artykuł napisany przez mamę Julka na blogu "Raaany Julek" na zbliżony temat. Przytoczę fragment:

„Rozwój manualny to nie wszystko, co rozwija twoje dziecko podczas rysowania, kolorowania,

wydzierania i różnych zabaw z masami plastycznymi. Takie manipulacje wpływają na rozwój umysłowy malucha, a wraz z nim: ROZWÓJ MOWY.

Stymulacja dłoni pobudza w mózgu bezpośrednio ośrodek odpowiedzialny za dłonie, a pośrednio ośrodek ruchowy mowy, który z nim sąsiaduje. Dowodem na istnienie tak ścisłego połączenia jest nasza gestykulacja podczas mówienia, wytykanie przez maluchy języka podczas rysowania, no i – moje drogie panie – która z Was maluje rzęsy z zamkniętą buzią??? Warto pracować nad sprawnością rąk u każdego dziecka, ale tam, gdzie są problemy z rozwojem mowy, szczególnie”.

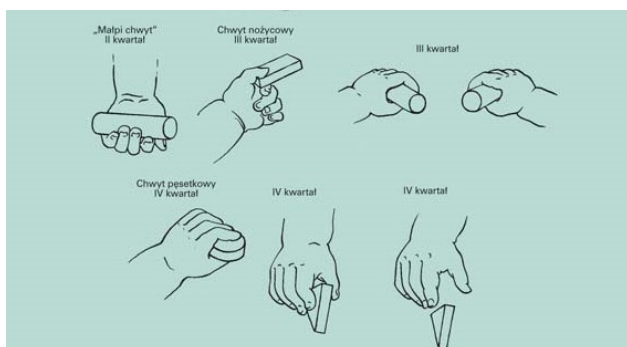
Uzmysłowienie sobie tej kwestii uświadomiło mi też, skąd w dziecku ogromna potrzeba wykonywania czynności samodzielnie – etap tzw. „Zosi Samosi”, tak charakterystyczny dla okresu przedszkolnego). Dziecko, aby się prawidłowo rozwijać we wszystkich sferach, aby prawidłowo rozwijał się jego mózg, potrzebuje działań, doświadczeń, manipulacji, czyli ciągłej stymulacji i rozwoju małej motoryki. Okazuje się, że etap ten ma znaczenie fundamentalne dla rozwoju człowieka.

W naszym przedszkolu, w myśl pedagogiki M. Montessori, dzieci usprawniają motorykę zgodnie ze swoimi naturalnymi potrzebami i predyspozycjami. Istotną grupę działań stanowią wszystkie aktywności umożliwiające usprawnianie rąk w czynnościach samoobsługowych, związanych z polepszeniem funkcjonowania dziecka w życiu codziennym. Wszystkie te propozycje umieszczone są w dziale ćwiczeń praktycznego dnia. Znajduje się tam materiał rozwojowy podstawowy, czyli opracowany przez M. Montessori, oraz materiał rozszerzający, opracowany przez nauczycieli z naszego przedszkola. Podczas wykonywania ćwiczeń z tego działu dzieci uczą się:

- planowania ruchowego i uczenia się nowych czynności manualnych, manipulacyjnych, np. wycierania, polerowania, wałkowania, przewlekania wstążek, zakręcania pojemników, ubierania,

wiązania sznurowadeł, zapinania guzików, haftek itp.;

- koordynacji obu rąk podczas ćwiczeń manipulacyjnych;
- wykonywania czynności wymagających dużej precyzji w odpowiednim tempie, ponieważ poprzez ich wielokrotne powtarzanie nabywają wprawę;
- ruchów narzędziowych czyli posługiwania się łyżką, pęsetą, nożyczkami itp.;
- cierpliwości poprzez doprowadzanie zadań do końca;
- płynności ruchów rąk np. podczas przelewania wody, przesypania piasku;
- skupienia uwagi, patrzenia, ponieważ ćwiczenia te wymagają od dziecka utrzymania dłuższej koncentracji;
- koordynacji wzrokowo-ruchowej poprzez wykonywanie coraz to bardziej złożonych czynności;
- różnego rodzaju chwytów dłoni tzw. małpi, nożycowy, pęsetkowy, szczypcowy:

Sprawności nabyte w ramach tego działu wspomagają prawidłowy rozwój wszystkich obszarów w mózgu dziecka i są niezbędne do tego, aby dziecko nieco później, z powodzeniem zaczęło naukę pisania.

Kolejną grupą działań stanowią ćwiczenia z materiałem rozwojowym, znajdującym się w dziale do kształcenia zmysłów. Dziecko manipulując dostarcza sobie wrażeń sensorycznych związanych z dotykiem, naciskaniem, chwytaniem. Są to bardzo ważne doświadczenia, bo pod ich wpływem kształtuje się prawidłowe napięcie mięśniowe. Brak prawidłowego napięcia mięśniowego powoduje szereg komplikacji podczas nauki pisania, chociażby takich jak zbyt mocny lub zbyt słaby nacisk

na narzędzie pisarskie, a co za tym idzie: duża męczliwość dłoni. Często jest to wskaźnik do podjęcia terapii ręki lub terapii integracji sensorycznej.

Dziecko, które ma problem z tonusem mięśniowym często:

- uderza rękami w przedmioty o ostrych i bardzo wyraźnych fakturach;
- ma duże trudności z dostosowaniem siły do określonego zadania ruchowego;
- ma niezgrabne, mało precyzyjne ruchy dłoni, związane z nieprawidłowym napięciem mięśniowym (nadmiernym bądź zbyt małym) – mocno zaciska dłonie na przedmiotach lub przedmioty wypadają z jego dłoni;
- może siadać na swoich dłoniach.

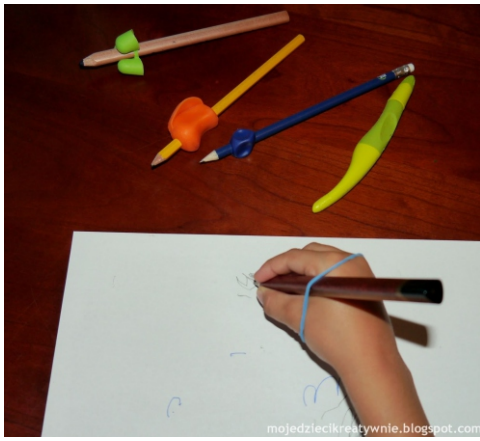
Trzecia grupa działań znajduje się w dziale językowym. Materiał ten ma za zadanie przygotować rękę dziecka do nauki pisania. Znajdują się tu metalowe ramki i litery szorstkie jako podstawowy materiał montessoriański.

Bazując na działaniach z tych trzech działów postanowiłam opracować dodatkowy materiał rozszerzający, przygotowujący dzieci stricte do nauki pisania. Wzięłam pod uwagę kilka istotnych i złożonych elementów, składających się na tę umiejętność tj.:

- **prawidłowy chwyt i sposób trzymania narzędzia.** Każde narzędzie do pisania (magneś, patyczek, ołówek, kreda) posiada nasadkę korygującą po to, aby budzić w dziecku świadomość prawidłowego chwytu; nasadki są różne; są też rękawiczki (słoniki) ze specjalnymi otworami na palce, w których należy trzymać narzędzie. Rękawiczki, które polecane są szczególnie dzieciom mającym utrwalony sposób nieprawidłowego trzymania narzędzia. Dla młodszych dzieci wskazane są kredki stożkowe lub okrągłe tak, aby nie pojawiły się złe nawyki trzymania pomiędzy nieodpowiednimi palcami;

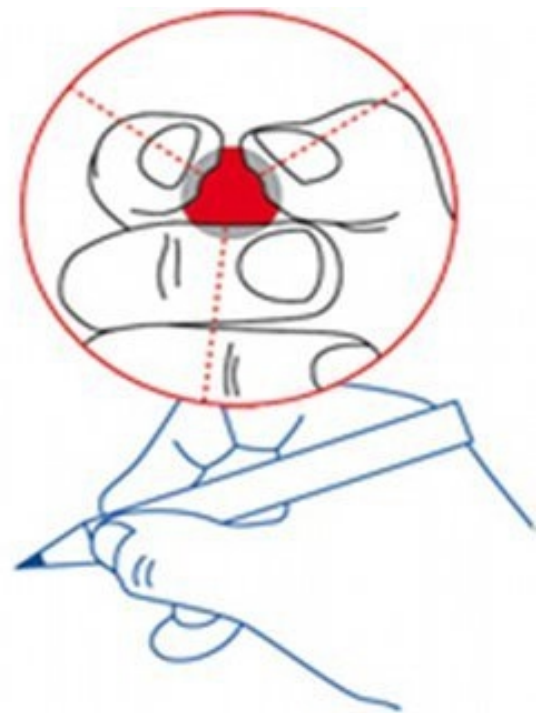

Przybory do pisania kształtujące prawidłowy chwyt

PRAWIDŁOWY CHWYT

- 1. CHWYT CYLINDRYCZNY**
od 1 do 2 lat
- 2. CHWYT PALCZASTY**
od 2 do 3 lat
- 3. ZMODYFIKOWANY CHWYT TRÓJPUNKTOWY (trójpalcowy)**
od 3 i 1/2 do 4 lat
- 4. TRÓJPUNKTOWY (trójpalcowy) CHWYT**
od 4 i 1/2 do 7 lat

SENSE THERAPIE

Prawidłowy sposób trzymania kredki/ołówka

- **płynność wykonywanych ruchów** czyli brak dzielenia ruchów na etapy lub segmenty ponieważ litery pisze się ruchem płynnym i ciągłym;

Przykład pomocy, w której dziecko układa wzory z łańcuszków. Następnie wodzi palcami po wzorze i odtwarza go samodzielnie na kartce papieru ruchem ciągłym i płynnym.

- **prawidłowy kierunek wykonywania ćwiczeń.** Od strony lewej do prawej oraz od góry do dołu tak jak przy pisowni liter;

Przykład pomocy, w której początek ćwiczenia oznaczony jest za pomocą kwiatka. Rysowanie linii pionowych z góry na dół.

- **procedury ruchów**, czyli odtwarzanie wszystkich możliwych kształtów i wzorów literopodobnych oraz liter pisanych w sposób wielozmysłowy (wzory z papieru ściernego, ze sznurów pereł, z łańcuszków; rysowanie i pisanie na piasku itp.);

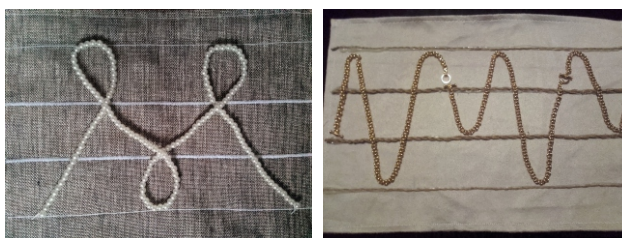
Przykład pomocy, w której dziecko odtwarza kształt wzoru literopodobnego za pomocą łańcuszka. Często skomplikowane wzory np. pętelkowe stanowią trudność przy odtwarzaniu. Tego typu ćwiczenia pomagają w uczeniu się i zapamiętaniu, jak prowadzić linię.

- **koordynacja wzrokowo-ruchowa** poprzez odtwarzanie samodzielne wzorów literopodobnych i liter;

Przykład pomocy, w której dziecko po wykonaniu ćwiczenia samodzielnie odtwarza wzór na kartce papieru;

- **ćwiczenia w liniaturze sensorycznej.** Liniatura narysowana w zeszytach, na kartce papieru nie jest przecież tak naprawdę gruba, a mówi się, że linie w liniaturze są grube i cienkie. Skąd dziecko to ma wiedzieć, jeśli tego nie może doświadczyć. Dziecko, wodząc palcami po liniach ze sznurka jutowego doświadcza dotykem grubości linii i zapamiętuje strukturę liniatury. Poprzez układanie różnego rodzaju wzorów z łańcuszków i sznurów pereł lepiej orientuje się w jej polach. Po takich ćwiczeniach liniatura w zeszytach nie stanowi już problemu.

Okazało się, że stworzone pomoce były prawdziwym „strzałem w dziesiątkę”. Ćwiczenia stały się alternatywą dla nie zawsze lubianych, tradycyjnych ćwiczeń grafomotorycznych. Bogactwo różnych propozycji i wielokrotne ich powtarzanie bez wątplenia przyczyniło się do osiągnięcia przez dzieci gotowości do nauki pisania.

Barbara Lauba, wychowawca Grupy II

<http://slideplayer.pl/slide/2975863/>
<http://raaanyjulek.blogspot.com/2012/01/reka-noga-mozg-na-szcianie-oko-na.html>
<http://sensoria.edu.pl/terapia-reki/>
<http://www.neuronus.com.pl/?p=186>

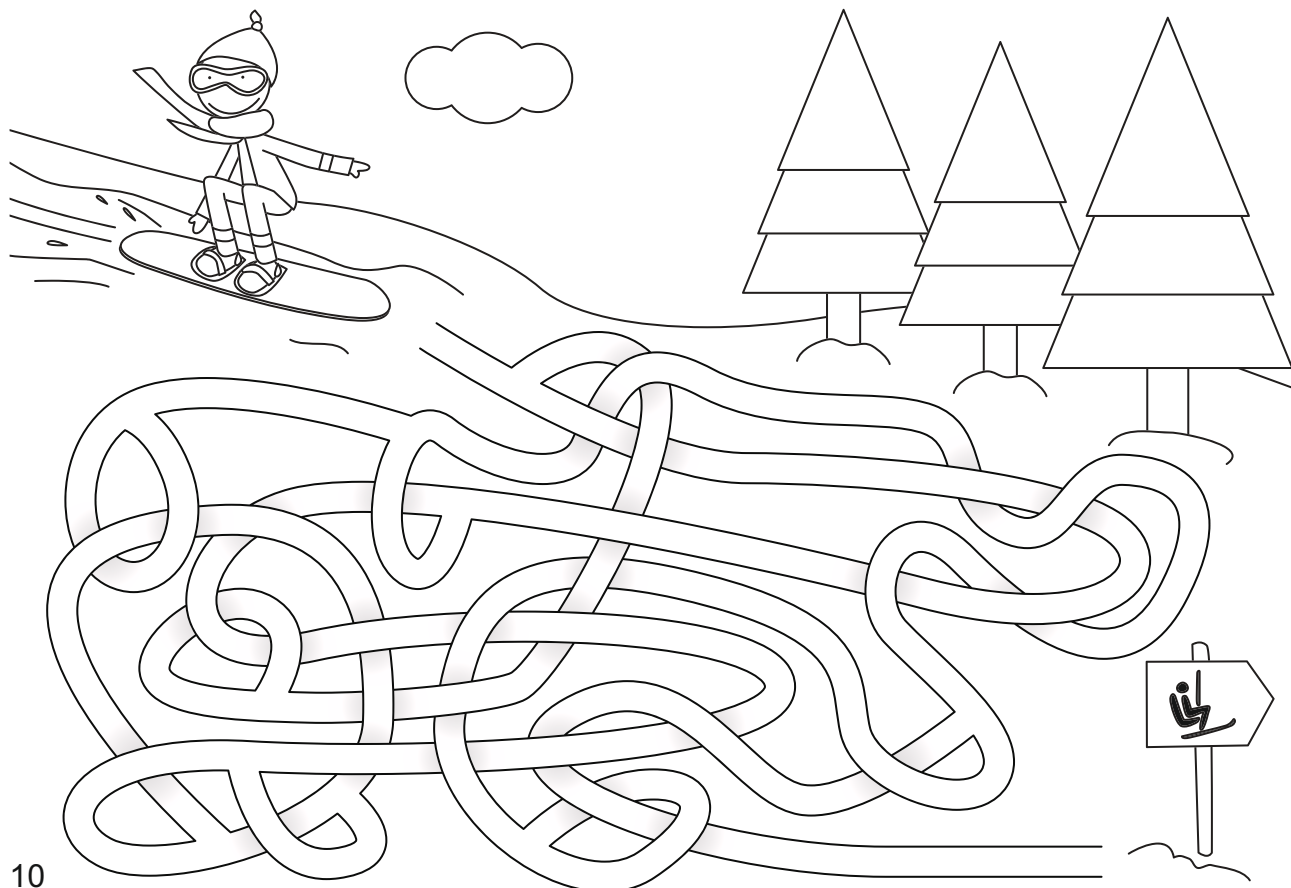
WYGRAC Z DYSLEKSJĄ

Ćwiczenia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania i pisania, usprawniające ich zaburzone funkcje percepcyjno-motoryczne

Każdy młody człowiek wkraczający w mury szkoły pragnie być akceptowany przez nowe otoczenie i odnosić sukcesy. Nie wszystkim się to udaje. Gdy wynika to z mniejszych zdolności dziecka, może pomóc systematyczna nauka, więcej czasu poświęconego na ćwiczenia i utrwalanie wiadomości pod czujnym okiem rodziców i nauczycieli. W zupełnie innej sytuacji są dzieci z grupy ryzyka dysleksji i dzieci ze stwierdzoną dysleksją. One mimo intensywnej, systematycznej i kontrolowanej przez najbliższych nauki nie odnoszą dużych sukcesów, a więc nie mogą dorównać rówieśnikom. Brak sukcesu i zadowolenia powoduje u najmłodszych brak zainteresowania nauką, unikanie zadań sprawiających trudności, a w efekcie niechęć do chodzenia do szkoły. Z czasem bezradność dziecka, które bardzo pragnie pokonać trudności w nauce, ale nie jest tego w stanie zrobić bez pomocy specjalisty, może przejść w postawę wycofującą lub też wywołać niekontrolowaną agresję słowną czy

ruchową. Dziecko nie wie, że trudności, które ma w nauce szkolnej, nie są zależne od niego samego. Szuka więc winy w sobie, zaczyna myśleć o sobie jak o nieudaczniku, tym samym tracąc poczucie własnej wartości i wiary we własne siły. Czasem rodzice i nauczyciele, nieświadomi przyczyn trudności w nauce dziecka, również upatrują winy w jego lenistwie czy niesystematycznej pracy, jednocześnie potwierdzając przekonanie dziecka, że to ono ponosi całą winę za niepowodzenia szkolne.

Dziecko dyslektyczne może lepiej przyswajać wiedzę, lepiej czytać, pisać i liczyć, ale musi poznać inne metody nauki niż te, które nauczyciele powszechnie stosują na zajęciach dydaktycznych. Pozna je uczestnicząc w zajęciach terapii pedagogicznej. Również rodzice dziecka dyslektycznego mogą, a nawet powinni je wspierać w ćwiczeniach w domu wg instrukcji terapeuty.

Ćwiczenia usprawniające funkcje słuchowe dziecka:

- nazywanie przedmiotów, roślin, zwierząt, osób, czynności na ilustracjach,
- tworzenie wyrazów zdrobniałych, przeciwstawnych, rodziny wyrazów,
- gry językowe, zabawy w słowa, zabawy w rymowanie, zagadki słuchowe,
- rozpoznawanie głosów z otoczenia, dźwięków pojazdów mechanicznych, głosów ludzkich, dźwięków powstałych przez uderzanie, pocieranie, przesypanie, przelewanie, zgniatanie różnych materiałów,
- wskazywanie źródła dźwięku,
- rozpoznawanie dźwięków instrumentów muzycznych,
- wysłuchiwanie błędów w opowiadaniu.

Słuchowa analiza i synteza zdaniowa, sylabowa i głoskowa:

- wyodrębnianie zdania z potoku mowy,
- różnicowanie słuchem zdania długiego i krótkiego,
- układanie zdań prostych z podanych wyrazów, rozwijanie zdań,
- oznaczenie kolejnego miejsca wyrazu w zdaniu,
- graficzny podział zdania na wyrazy przy pomocy np. kresek,
- podział wyrazu na sylaby przez: wyklaskiwanie, odcinanie pasków papieru, za pomocą znaków graficznych; liczenie sylab w wyrazie, porównywanie liczby sylab w wyrazach,
- kończenie i zaczynanie wyrazów 2- sylabowych np. sztafeta wyrazowa (mama-mata),
- segregowanie wyrazów wg ilości sylab w oparciu o obrazki,
- tworzenie wyrazów rozpoczynających się od podanej sylaby,
- tworzenie wyrazów z wypowiedzianych kolejno sylab,
- rozpoznawanie w wyrazie określonej sylaby i ustalenie miejsca jej położenia,
- różnicowanie sylab podobnych (pa-po; da-ta),
- rozpoznawanie nazwy obrazka na podstawie pierwszej głoski,
- wydzielenie pierwszej głoski z wyrazu,
- wypowiedzianie par wyrazów rozpoczynających się taką samą głoską,
- różnicowanie głosek opozycyjnych na początku wyrazu (p-b; k-g; t-d),
- wyszukiwanie obrazków, przedmiotów, których nazwy kończą się na określona głoskę,
- rozpoznawanie nazwy obrazka na podstawie ostatniej głoski,
- rozpoznawanie , w którym wyrazie określona głoska znajduje się na początku, a którym na końcu (sok-kot, ser-kos),
- wypowiedzianie wyrazów, w których następny wyraz zaczyna się głoską będącą ostatnią głoską wyrazu

poprzedniego,

- rozpoznawanie głoski powtarzającej się w wyrazie (lalka, mumia, kask),
- przekształcanie wyrazów przez zmianę głoski (las-lis; kok-kos),
- tworzenie słów z kolejno wypowiedzianych głosek (m.o.s.t),
- rozpoznawanie samogłosek i spółgłosek w wyrazach.

Ćwiczenia usprawniające funkcje wzrokowe dziecka:

- rozpoznanie treści obrazków ukazywanych w krótkich ekspozycjach,
- zapamiętanie jak największej ilości przedmiotów ekspozycyjnych na obrazku,
- rozpoznawanie przebiegu zdarzeń przedstawionych w serii obrazków (historijki obrazkowe),
- dobieranie par jednakowych obrazków - domina obrazkowe, loteryjki, memo,
- układanie obrazków w szeregu w kolejności, w jakiej były ekspozowane,
- wyszukiwanie różnic i podobieństw między obrazkami,
- składanie obrazka z części wg wzoru i bez wzoru,
- układanie klocków, układanek obrazkowych,
- segregowanie figur wg określonych cech,
- dobieranie par jednakowych figur,
- domina geometryczne,
- wyszukiwanie i układanie figur wg wzoru (podobieństwa i różnice),
- układanie kompozycji z figur wg wzoru,
- tangram chiński,
- odtwarzanie z pamięci uprzednio widzianych wzorów,
- układanie figur geometrycznych z części (mozaiki): a) układanie na wzorze, b) pod wzorem, c) bez wzoru,
- układanki mozaikowe,
- identyfikowanie znaków graficznych i liter w zestawie zdecydowanie zróżnicowanym, podobnym,
- składanie pociętych wzorów, liter, wyrazów,
- ukryte cyfry, litery.

Rozwijanie koordynacji wzrokowo- ruchowej:

- pussy, tablice MAC,
- bierki, pchełki,
- labirynty, łączenia, tunele,
- kolorowanie obrazków wg wzoru i bez wzoru,
- odrysowywanie przez folię, kalkę techniczną prostych wzorów,
- rysowanie po śladzie,
- proste formy z papieru – origami.

Usprawnianie motoryki manualnej:

- modelowanie w glinie, plastelinie, masie solnej,
- ugniatanie papieru,
- rozdzieranie i rozcinanie papieru,

- wydzieranki, wycinanki,
- ugniatanie z miękkiego drutu,
- nawlekanie koralików, przewlekanie sznurków i tasiemek,
- owijanie skakanki na dłoni przez jej obroty w nadgarstku, przesuwanie skakanki w palcach,
- zbieranie drobnych przedmiotów dwoma palcami „chwyt pęsetkowy”, pęseta,
- stukanie palcami, „marsz” palców, naśladowanie np. gry na pianinie, gitarze, flecie, padania deszczu zróżnicowanymi uderzeniami, itp.

Pomoce do pracy z dzieckiem:

- Bogdanowicz M.: Trudne litery. Ćwiczenia w rysowaniu.
- Bogdanowicz M.: Ćwiczenia grafomotoryczne H. Tymichowej

- Brejniak W.: Ukryte wyrazy - gra dla dzieci w wieku 6-10 lat.
- Bieleń B., Trzeciak G.: Chcę dobrze czytać - ćwiczenia wspomagające naukę czytania.
- Barańska E., Tokarska E.: Rebusy sylabowe.
- Firmanty E.: Będę czytać - ćwiczenia słuchu fonematycznego.
- Frostig M., Horne D.: Wzory i obrazki.
- Frys-Żuk E.: Wyszywanki bez igły - ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- Handzel Z.: Dyktanda graficzne.
- Wójtowiczowa J.: Zabawa w słowa. Rebusy fonetyczne. Pomyśl, powiedz, poszukaj.
- EpideiXis: Pusy - zestaw zeszytów i klocki ułatwiające opanowanie materiału dzieciom mającym trudności w nauce.

Dorota Piątkowska
pedagog PPP nr 6 w Łodzi

Anna Klincewicz-Lebioda

WSZYSCY GOTOWI?

Przedstawiamy zestaw pytań, które mogą pomóc rodzicowi w ocenie, czy dziecko jest gotowe do rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

1. Czy dziecko zna:

- imię i nazwisko,
- adres zamieszkania,
- imiona rodziców,
- nazwę zawodu rodziców,
- nazwy i wygląd zwierząt, owoców, warzyw,
- nazwy pór dnia, roku, miesięcy, dni tygodnia?

2. Czy wie:

- ile ma lat,
- gdzie mieszka (kraj, miasto, ulica, numer domu),
- jakiej jest narodowości, jakie miasto jest stolicą Polski, jak wygląda godło i flaga państwowa?

3. Czy potrafi:

- powiedzieć, jak brzmi pierwsza i ostatnia głoska w prostych słowach,
- wymówić prawidłowo wszystkie słowa (nie ma wady wymowy)?

4. Czy umie opowiedzieć, co wydarzyło się w domu lub w przedszkolu, posługując się prawidłowo zbudowanymi zdaniami?

5. Czy potrafi objaśnić kolejność wydarzeń w prostych historyjkach obrazkowych?

6. Czy zapamiętuje wierszyki, piosenki, rymowanki?

7. Czy rysując posługuje się zawsze tą samą ręką? Czy prawidłowo trzyma ołówek (chwyt pęsetkowy - między palcem wskazującym i kciukiem, lekko oparty na palcu środkowym)?

8. Czy widząc wzór potrafi go przerysować, umie narysować szlaczki, znaki podobne do liter? Czy kolorując obrazki nie wychodzi poza ich kontur?

9. Czy jest w stanie narysować człowieka zaznaczając głowę, tułów, ręce, palce i inne szczegóły? Czy umie narysować rysunek, na którym coś się dzieje (np. Chłopiec bawi się piłką)?

10. Czy sprawnie posługuje się nożyczkami, tnie po linii prostej, falistej i łamanej?

11. Czy potrafi skakać na jednej nodze, rzucać i łapać piłkę?

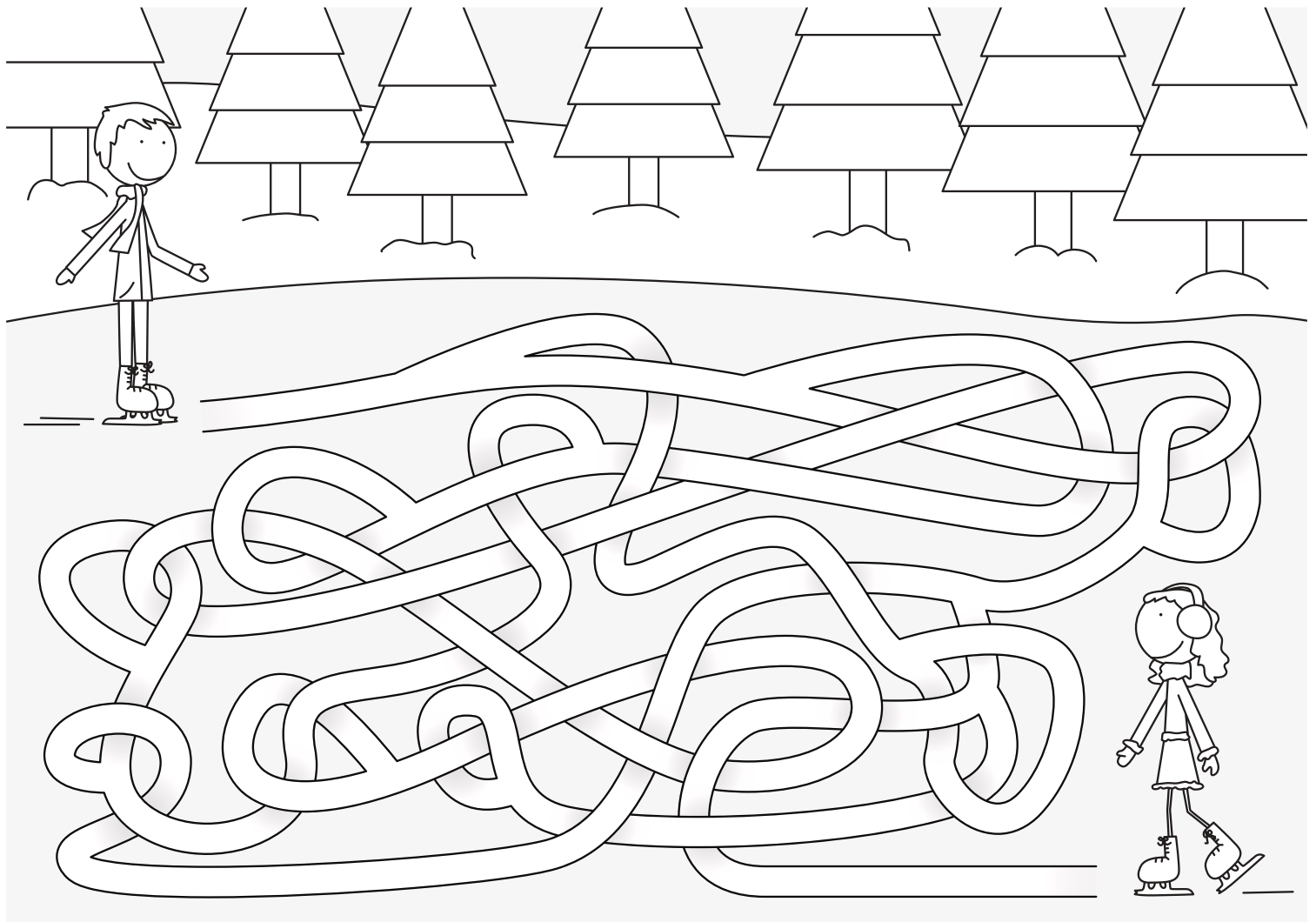
12. Czy jest samodzielne w działaniach i samoobsłudze?

13. Czy chętnie uczestniczy w zabawach ruchowych / muzycznych?

14. Czy rozpoznaje litery, którymi jest zainteresowane? Czy odczytuje proste napisy drukowane?

15. Czy potrafi określić strony ciała, relacje przes-

trzenne?

16. Czy prawidłowo różnicuje kształty? Czy dostrzega różnice i podobieństwa? Czy klasyfikuje przedmioty według: wielkości, kształtu, koloru, przeznaczenia? Czy potrafi szacować?

17. Czy rozpoznaje cyfry oznaczające liczby od 0 do 10? Czy potrafi określić, których elementów jest więcej, a których mniej? Czy potrafi na konkretach, np. patyczkach wykonać proste działania? Czy odróżnia liczenie błędne od poprawnego?

18. Czy zna normy grupowe i stosuje się do nich? Czy zna i respektuje prawa swoje i innych osób?

19. Czy rozumie i wykonuje polecenia skierowane do całej grupy?

20. Czy umie powstrzymać się od głosu, gdy pytanie jest skierowane do innego dziecka?

21. Czy potrafi zapamiętać i wykonać po kolei 2 polecenia?

22. Czy potrafi z szacunkiem nawiązywać relacje z dorosłymi i rówieśnikami? Czy używa zwrotów grzecznościowych?

23. Czy umie pracować w grupie dzieci wykonując wspólne zadanie?

24. Czy jest w stanie skoncentrować uwagę na

wykonywanym zadaniu przez 15-30 minut?

25. Czy potrafi bez rozpacz rozstać się z rodzicami?

26. Czy potrafi zwrócić się do dorosłego z prośbą lub pytaniem?

27. Czy próbuje samo radzić sobie w typowych codziennych sytuacjach, które są dla niego trudne emocjonalnie (np. kłótnia z kolegą)?

28. Czy rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje? Czy stara się je kontrolować?

29. Czy szanuje emocje przeżywane przez inne osoby?

30. Czy jest ciekawe świata, bada, docieka, dopytuje? Czy lubi eksperymentować graficznie, muzycznie, ruchowo?

31. Czy odróżnia elementy świata fikcji od rzeczywistości?

32. Czy rozumie proste polecenia w języku obcym np. angielskim i reaguje na nie? Czy używa zwrotów i słów prezentowanych w zabawach?

Anna Klincewicz-Lebioda
psycholog PPP nr 6 w Łodzi

JAKIE TO PROSTE!

... czyli nasze dzieci o życiu

GRUPA I

Kuba z **Maksem** dyskutują podczas zabawy:

Kuba W.: Czy piraci istnieją?

Maks: Tak, ale w innych krajach, np. w Anglii, dżungli...

Pani rozmawia z dziećmi na temat bezpieczeństwa podczas jedzenia.

Maks mówi: Proszę pani, a jak się zje w całości krówkę (cukierka), to może się zatkać wątroba!

Oskar zjada chrupki bananowe i pyta mamy:

Mamo, możemy kupić takie chrupki, one kosztują tylko 15 giga!

Pani ogląda z dziećmi opilki żelaza i tłumaczy co to jest. **Maciuś** bierze opilkę na palec i mówi: To jest takie skrobawate!

Pani czyta z dziećmi powiedzonka z poprzedniej gazetki. **Rozalka** chciała posłuchać również artykułów:

Pani: Artykuły są dla dorosłych.

Kuba: Jesteś za młodsza, moja Rozalko!

GRUPA II

Karolinka: Będę tak rysować do końca świata, a jak umrę, to nic, bo i tak będę rysować!

Lena: Proszę Pani, jestem dyżurną od żółwia, bo się sama do tego zachęciłam (zgłosiłam)!

Podczas zabawy swobodnej **Antek K.** patrzy na Panią Kasię i mówi:

Pani jest jak wróżka zębuszka! A dlaczego?... bo Pani pojawia się w różnych klasach i znika!

Hubert rozmarzonym głosem: "Kocham Michasię!". Na co **Szymek** mówi:

Wy się na pewno poślubicie...

Hubert: Z Tobą też się poślubię!

Szymek: Nie! Ja to będę wujkiem, bo ze ślubu, to się biorą dzieci!

Pani do **Franka** z grupy I:

Franek ale Ty dzisiaj jesteś grzeczny. Będę musiała pochwalić Cię Pani Monice!

Franek: Tak, bo dzisiaj nie ma moich kolegów i się nudzę!

Co robisz, Ewciu? - pyta Pani

Ewa: Nożyczkuje, proszę Pani!

Hubert stoi zamyślony...

Pani: O czym myślisz, Hubcio?

Hubert: Bo mój pra, pra, pradziadek był kimś ważnym!

Pani: Kim był?

Hubert: Nie pamiętam!

GRUPA III

Olek: Ja lecę samolotem do Bułgarii.

Maja: A ja tam nigdy nie byłam, bo mi się nie chciało!

Sebastian: Mój brat jest wcześniakiem, a ja późniakiem.

Gabrysia: Od dwóch dni uczę się narysować babcię, ale mi wygląda jak jakaś ściema...

Maksym: A ja byłem w Ameryce.

Sebastian: W Północnej?

Maksym: Nie.

Sebastian: W Południowej?

Maksym: Nie.

Sebastian: No to w jakiej?

Maksym: W normalnej.

GRUPA IV

Zuzia tłumaczy koleżankom:
W Syrii to tyle wojn, że by się wszystkie ludzie rozpadły. No mówię Wam, tyle wojn w tej Syrii!

Zosia: Proszę Pani, to jest takie urządzenie do określania wieku!

Pani Monika Kowalska: To ile lat ma Pani Monika?

Zosia: 30?

Pani: Nie!

Zosia: A, bo to nie jest naładowane!

Pani Monika Kowalska: A ja ile mam lat?

Zosia: 21?

Pani: Naprawdę?

Zosia: O nie! Bo moja siostra ma 21, a Pani nie jest przecież taka młoda!

Pani: To ile mam?

Zosia: 33, zgadłam?

Pani: No, niech tak zostanie!

Zosia do dzieci: Słuchajcie, Pani Monika, ta z jaśniejszymi włosami ma 33 lata!

Alan: O! ...to jest młodsza od mojej mamy!

Hania do **Mateusza:** Ty będziesz muzykował Matis, a ja będę tańcowała!

Pani: Czy ja się doproszę, żeby Zosia z Hanią posprzątały te zabawki?

Hania: Zaraz się Pani doprosi!

Maks: Proszę Pani, Marcin jedzie na wakacje na cały rok - do lipca.

Zuzia słysząc te słowa oznajmia, że właśnie wróciła z wakacji i z radością stwierdza:

Proszę Pani wszyscy jadą na wakacje, a ja już nie muszę!

Pani do **Zosi:** Zosiu, słuchaj, co mama mówi do Ciebie!

Zosia: Wiem, ale radarki nie włączyłam.

Hania: Radarki?

Zosia: No tak, bo one wszystko wysłuchują!

Zosia do Pani Wiesi, która jest na długim zwolnieniu i odwiedziła dzieci:

Ja Ci powiem Wiesia, jakaś Pani Cię zastąpiła, ale ja nie chcę!

GRUPA V

Natalka podczas śniadania przygotowała sobie kanapkę, siedzi przy stoliku i ją dokładnie ogląda, po czym stwierdza:

Proszę Pani, ale ja nie lubię jeść skorupki! (skórki od chleba)

Marysia B. - dyżurna od plastyki sprawdza, czy jest porządek w kąciku plastycznym, nagle podbiega i stwierdza:

Proszę Pani, ale te kleje mi się nie podobają, bo są nie pyknięte! (nie zamknięte)

Laura: Proszę Pani, czy ja mogę iść na istrykę (gimnastykę) i popatrzeć?

Natalka po przyjściu do przedszkola: Proszę Pani, a ja uderzyłam się w czoło i mi się oko psiepsiulo!

Marysia B. podczas obiadu:

Proszę Pani, czy ja mogę iść po dokładkę kwasiorków? (ogórków kiszonych)

Pani pyta **Mateusza** o samopoczucie chorego brata:

Jak się czuje **Mariuszek**?

Mati: Dobrze, ale jeszcze źle. Kiedyś przyjdzie...

Podczas Dnia Montessori w przedszkolu, Pani pokazuje dzieciom portret Marii Montessori i pyta: Czy ktoś wie, jak nazywa się ta Pani?

Madzia: Tak!..., to jest Maria Akcessoria!

Natalka podczas obiadu i jedzenia pałek kurczaka, tłumaczy **Mateuszowi:**
Kostków i człowieków się nie je!

Rozalka tłumaczy koleżance podczas wspólnej zabawy figurkami zwierząt:

Nie mówi się gruby, tylko utyty!

Laura podbiega do Pani z poduszką do tuszu, którą wykorzystywała do stemplowania i mówi:
Poproszę o dolanie tłuszczu! (tuszu)

